

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDACTIE

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. A. van Heteren, Werkendam; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a/d Rijn; Ds. D. Slagboom, Doornspijk;
Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vliet-
stra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, 's-Gravenhage-
Scheveningen; A. Beukers, Alphen a/d Rijn en Joh.
van der Lee, Alphen a/d Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per
jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Vrede door Zijn bloed

„...Die de grote Herder der schapen,
door het bloed des eeuwigen testaments,
uit de doden heeft wedergebracht, na-
melijk onze Heere Jezus Christus...”.
Hebreeën 13 : 20b.

Vroeg de apostel de Hebreeën om de voor-
bede, hij eindigt zijn brief met een zegen-
bede. Een zegenbede voor de Hebreeën. Die
bede begint met het noemen van God als de
God van de vrede.

In welke weg, op welke wijze is nu God
geworden de God van de vrede? Dat wordt
duidelijk gezegd in het vervolg.

We worden geplaatst voor het Paasfeit. De
Heere Jezus gestorven, waarlijk gestorven,
in het graf gelegd. Maar ten derde dage is Hij
opgestaan. God - zo lezen we - heeft Hem uit
de doden opgevoerd. Uit de diepte van de
dood, uit die vernedering werd Hij omhoog-
gebracht. Niet slechts het Paasfeit, maar ook
het Hemelvaartsfeit komt hier aan de orde.
God heeft Hem tot die hoogte gebracht. Hij
heeft Hem met eer en heerlijkheid gekroond.
„Wat glans, wat majesteit hebt Gij die Vorst
bereid”!

Deze wordt door de apostel genoemd de
Herder der schapen. Hier is Zijn naam. Toen
Hij op aarde was én nu. O zeker - Zijn
schapen werden verstrooid. Doch als de Op-
gestane heeft Hij weer bijeengebracht. Hij
brengt bijeen; Hij brengt achter Zich. Het is
één Herder en één kudde. Zijn kudde.

Onder de hoede van deze Herder is het veil-
ig, eeuwig veilig. Hij is de Koning-Herder.
In Zijn hand is de staf; de staf met aan het
uiteinde een schopje. Hij werpt daarmee een
kluit aarde naar een afdolend schaap, opdat
het zich weer bij de kudde voegt. Hij leidt
Zijn schapen in grazige weiden. Dat gaat
door kloven heen, en daarin waarin is de
schaduw van de Herder. Hij brengt in de eeu-
wige groene weide. In Zijn hand de staf,
maar ook de knots. Hij beschut en bewaart.
Daar is 't wild gediert dat niets in 't woën
ontziet. Hoe kunnen de schapen vrezen. Echter
ziende op die stok en die staf kan alle
vrees weg. Ziende die stok en die staf in de
hand van de Herder is er rijke vertroosting.

Bent u reeds een schaap van Zijn kudde?
Van nature zijn wij allen als dwalende schap-
pen, en keren wij ons een iegelijk naar zijn
eigen weg. Wat een levensgevaar, wat een
doodsgevaar! Zonder die goede Herder door
dit leven en straks op het sterfbed dat is toch
een zaak! O buig nu de knieën en bid dat
kindergebed: „Laat mij van Uw grote kudde
toch een heel klein schaapje zijn”. En lam-
meren vergadert Hij in Zijn armen en draagt
ze in Zijn schoot. En de zogenden zal Hij
zachtjes leiden.

De Herder der schapen heet de Grote. Mozes
was ook herder. Hij leidde het volk Israël
naar Kanaän. Dominees worden ook herders
genoemd. Als pastor zijn ze bezig temidden
van de kudde, die hun is toebetrouwd. Maar
de Heere Jezus is de grote Herder.

Waarin dat grote is, wordt gezegd. Die groot-
heid komt uit in Zijn bloedstorting. Mozes zei
eens tot de Heere: delg mij maar uit voor het
volk. Maar Mozes' bloedstorting kon Gode
niet behagen. Mozes zelf was zondaar.

Christus is heilig, zonder zonde, het vol-
maakte en onbestraffelijke Lam. Hij heeft de
schapen gekocht voor de dure prijs van Zijn
bloed. Christus is de Herder der schapen
geworden uit kracht van, op grond van bloed
van een eeuwig verbond.

Genesis 15 geeft aan de sluiting van het
genadeverbond met Abraham. God, en niet
ook Abraham, ging tussen de door midden
gesneden dieren heen. Als een vurige oven,
als een brandende fakkel. Alzo werd het ver-
bond opgericht. Echter - God ging over een
pad van bloed. Dat betekent: er kan zonder
bloedstorting geen genadeverbond zijn tus-
sen God en de mens. De mens is gevallen,
zondaar geworden. Naar Gods recht moeten
we de eeuwige dood sterven. Hoe kan God nu
het genadeverbond, het eeuwige genadever-
bond oprichten? Zonder bloedstorting is er
toch geen vergeving? O dat wordt heel duide-
lijk in de offerdienst van het Oude Testa-
ment. Die was schaduwachtig. Want niet het
bloed van dieren kan met God verzoenen. De
Herder der schapen heeft Zijn bloed gestort.
Hij heeft Zijn leven gesteld voor Zijn schapen.
Daarin nu komt Zijn grootheid uit.

Hij heeft Zijn bloed gestort. Het moest; het
kon niet anders. Omdat God heilig is én
rechtvaardig én waarachtig. Zijn bloed ge-
stort. Alzo lief had Hij Zijn Vader. Alzo lief
had Hij het volk van 's Vaders welbehagen.
Alzo lief had Hij verloren zondaars. Zijn
bloed gestort vanwege Zijn onuitsprekelijke
liefde, niet gedwongen door iets, geheel en al
vrijwillig.

Die bloedstorting nu waarborg van een eeu-
wig verbond. God zal Zijn waarheid nimmer
krenken, maar eeuwig Zijn verbond geden-
ken. Zalig worden, eeuwig zalig worden ligt
nu vast in dat verbond, dat van geen wan-
kelen weet. Bergen mogen wankelen en
heuvelen bezwijken, maar dit verbond staat
in der eeuwigheid.

Door die bloedstorting is God nu God van de
vrede, is het genadeverbond tegelijkertijd
vreeverbond, verbond van de vrede. Dat
wordt reeds hier bevonden en straks vol-
maakt.

Nu denk ik aan Mozes die aan de voet van de
Horeb bloed sprenkelde op het verbonds-
boek en daarna over heel Israël. Daar stonden
vrouwen en mannen, jongens en meisjes en
kinderen met bloedspatten op zich. De spat-
ten vloeiden uit op hun gelaat, op hun han-
den, op hun kleding.

Is hét bloed reeds op u? Weet dat zonder dat
bloed God niet is de God van de vrede.
Zonder dat bloed zal de ontmoeting met God
verschrikkelijk zijn. Dan zullen we ons eigen
bloed moeten geven, en dat is voor eeuwig
verloren gaan.

Door hét bloed volkomen beschutting in de
nacht van het gericht. De grote Herder der
schapen leidt door het dal van de schaduw
des doods heen.

Door Zijn bloed een eeuwig verbond.
Door Zijn bloed eeuwig vrede.

Vrede door Zijn bloed

Besprengh met dat bloed stamelen mensen
in verwondering: onze Heere Jezus Chris-
tus. Hij de gave vande God des vredes. Gods
grootste gave!

ds. v.Z.

Van de administratie

De stroom van betalingen is goed op gang gekomen, dat
blijkt ook uit het grote bedrag aan giften, dat we mo-
chten ontvangen. Dit was n.l. f 12742,38, waarvoor onze
hartelijke dank. Ook konden we weer 8 nieuwe abon-
nees inboeken, waarvoor we steeds dankbaar mogen
zijn.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20,
2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Ontmoetingsdag te Sliedrecht-centrum.** We willen nogmaals de aandacht vragen
voor de ontmoetingsdag, die D.V. te Slied-
recht zal worden gehouden op zaterdag 21
april a.s. Volgens het programma zal de *mor-
gensamenkomst* worden geopend door ds. G.
Blom. Daarna zal ds. M. Vlietstra spreken.
Deze zal ook de *morgensamenkomst* sluiten.
In de *middagsamenkomst* zullen achtereen-
volgens spreken de predikanten K. Hoefna-
gel, H.C. van der Ent en M.C. Tanis.

2. **Ontmoetingsdag te Kampen.** In ons vorige
nummer wezen we al op deze dag en noem-
den we als mogelijke datum zaterdag 26
augustus a.s. Bedoeld was uiteraard D.V.
zaterdag 25 augustus a.s. We hopen hier later
op terug te komen.

3. **School van Dundas en Hamilton.** We zeg-
gen de gevers hartelijk dank voor een gift
van f 500,-, afkomstig van JLB.

4. **Gomarusschool voor mavo en havo te
Gorinchem.** We willen nog even de aandacht
vragen voor de advertentie van deze school.
Er is gelegenheid voor de aanmelding van
leerlingen. Ook uit mijn eigen omgeving
gaan er leerlingen naar deze school. Die
voorziet in een grote behoefte. Laten alle
gelijkgezinden hun kinderen die daarvoor in
aanmerking komen naar deze school sturen.
Het gaat niet alleen om goed onderwijs,
maar vooral om een goede begeleiding in
overeenstemming met Gods Woord.

B.

Ook Rome!

De Heere Jezus Christus werd geboren in
het rijk van Rome. Rome had het voor het
zeggen in die tijd. In die tijd bijzonder. Welk
een man regeerde het Romeinse rijk. Het
rijk, dat zich uitstrekte over drie wereld-
delen. In dat rijk stond Augustus centraal.
Door hem was Rome geworden de stad van
de eeuw. Het oog van de massa was gericht
op deze stad. In die stad leefde de vredevorst.
De man, die de rust en welvaart wist te
brengen in Europa, Azië en Afrika. Hij was
de weldoener. Door hem kwam er een staat
van welvaart op de aarde. Hij was God. In
hem was Zeüs de oppergod aanwezig. Kinde-
ren zongen van hem. Ouders spraken van
hem. Het onderwijzend personeel wees op
hem. Men vertelde van hem. Men bad tot
hem. Augustus was het! De god-mens!

Rome de plaats van de on-overtreffbare Cae-
sar. Het centrum van de gehele wereld. Nu
in dat centrum, werd het Woord van God
verkondigd. Geproclameerd. Het kwam er.
Het viel in goede aarde en het ging werken
als het zaad. Zo machtig is de Heere! Zo
almachtig is Hij! In Rome ontstaat een ge-
meente des Heeren. Aan het keizerlijke hof

zelfs worden christenen gezien. Ware, oprechte belijders van de Heere. Ziet U de gang van de Vorst van Bethlehem. Bethlehem schitterde niet op de romeinse wereldkaart. Ook voor menige Israëliet sprak Bethlehem niet meer. Micha's profetie stond wel in het Boek der boeken, maar wie leefde er nog bij? Een enkeling. Jeruzalem was het religieuze centrum. Naast Rome, Jeruzalem. Maar het kleine, verachte Bethlehem werd een bolwerk tegen Rome. Tegenover de hoorn van de anti-macht kwam in alle stilte de hoorn van het heil tevoorschijn. Was het Rome tegenover Bethlehem. Het werd Bethlehem tegenover Rome. En zo bleef het! Zo blijft het. Dwars door alles heen. Dwars door alle wereldgebeurtenissen heen. De Hoorn der zaligheid, die God opgericht heeft in het huis van David is de Banier der volkeren. De Heere, de Vorst aller vorsten, trekt zijn heirbaan door alle volkeren. Hij plant Zijn kruisbanier in elk land. Ook in Rome. De stad van het machtige wereldrijk. Paulus had daar weet van. Hij hoorde van de genadetriumf. In de stad van de duivel, in de plaats waar de troon van de satan was, stichtte de Heere Zijn gemeente. Daar gingen leven en werken onderdanen van de eeuwige Vorst. Welk een zin had hij om ook naar deze stad te gaan. In Handelingen 19 lezen we: "Nadat ik te Jeruzalem zal geweest zijn, moet ik ook Rome zien". Hij wilde met eigen ogen zien het genadewerk van de Heere. Hij wilde ook in Rome het evangelie van Jezus Christus verkondigen. Tot uitbouw en opbouw van Gods koninkrijk. Nu, zijn wens is in vervulling gegaan. Echter anders dan hij vermoed had. Hij wilde naar Rome en dat is te vatten. Hij moest echter naar Rome. Alleen als gevangene van Rome? Neen als slaaf, als knecht des Heeren. Op kosten van Rome kwam hij te Rome. Wonderlijk, maar waar! En in Rome aanvankelijk zonder papieren. Ze waren immers weggespoeld. In een eigen gehuurde woning kon hij een eigen leven leiden. In Rome kon hij prediken het koninkrijk Gods, leren van de Heere Jezus Christus. Met alle vrijmoedigheid, onverhinderd. Zonder enige belemmering. Zo ging het! "Zo is het gegaan" eindigt Lucas. Waarmee hij zijn schrijven begon is ons bekend. Waarmee hij eindigt is vastgelegd in Handelingen 28. In Rome. En dat stukje werkelijkheid heeft hij niet van de Godsgetuigen, te Rome was hij zelf een oor- en ooggetuige. Ziet de gang van de Koning. Hebt U voor Zijn gang, ook vandaag, al een oog en een hart? Grijpen werkelijkheden U aan? Rondom U en in uw eigen leven? Bedenkt U dat de satan machtig, fel, listig, sluw is en u machteloos? Wat mag het een troost en een kracht zijn: ook te Rome! Ook in de wereld van vandaag. Voor het 'onverhinderd' staat de Heere in. De Koning gaat door. Hij is zo getrouw als sterk. Hij zal Zijn werk volenden. Zijn raadsplan wordt geheel uitgevoerd. "En deze leer", zo zegt onze belijdenis, zie Dordtse leerregels, "die God tot Zijn Naams eer en tot onze troost zeer overvloedig in Zijn Woord heeft geopenbaard, wordt door het vlees niet begrepen, door de satan gehaat, door de wereld bespot, door de schijnheiligen misbruikt en door de dwaalgeesten bestreden. Maar de Bruid van Christus heeft haar altijd als een schat van onwaardeerbare prijs teder bewaard en standvastig verdedigd. En dat zij dit voortaan zal doen, daar zal God voor zorgen. Tegen Wie geen raad geldt en geen geweld iets vermag. Welke enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen".

Ds. M.C. Tanis.

Grote beroering vanwege wetsverlating

U hebt het kunnen lezen dat de comapatiënte mevr. Stinissen is overleden door haar vocht en voedsel te onthouden. Voor de levensbeëindiging van mevr. Stinissen kwam juridisch gezien ruimte door de uitspraak van het gerechtshof in Arnhem, eind oktober 1989, dat het toedienen van voeding en vocht als een medische handeling kon worden beschouwd. Na het raadplegen van deskundigen is de conclusie getrokken dat haar leven zinloos was geworden. In overleg met het behandelteam en de echtgenoot van mevr. Stinissen, werd besloten de behande-

ling te staken. Er is gesteld dat zij door de benedengrens van het leven was doorgezakt. Dan zou men mogen sterven. Wellicht is het juist om te zeggen: dan moet men sterven. Anderen hebben geoordeeld over de waarde en de zin van haar leven. Hoe ontzettend is het in een omgeving te verkeren, mensen om je heen te hebben, die gaan beoordelen of het leven van anderen al of niet zinvol meer is. Wie kan daar immers een goede maatstaf voor aanleggen? Er is geen wet waar men zich op kan beroepen. De overledene heeft haar mening niet kunnen uiten. Het gerechtshof in Arnhem heeft bepaald dat de behandeling van mevr. Stinissen niet hervat behoefde te worden. De Nederlandse Patiëntenvereniging kon volgens het hof geen partij zijn in deze zaak. Ook de minister van justitie heeft niet ingegrepen. Ineke Stinissen is niet meer. Heeft het u aangegrepen? Want hier is opnieuw een grens gepasseerd. Een grens die niet gepasseerd had mogen worden. Hier heeft men zich vergrepen aan het leven van de naaste. Het gebod Gods is overtreden. Weer een streep gezet door de woorden: "Gij zult niet doodslaan". Wat zal de volgende stap zijn? Welke mensen zullen in de toekomst in aanmerking komen om door anderen gedood te worden? Er zijn veel reacties gekomen op het overlijden van mevr. Stinissen. De vrees is uitgesproken dat er een precedentwerking van uitgaat. Dit houdt in dat mensen die in soortgelijke omstandigheden verkeren, hun leven niet meer zeker zijn. Er zullen er wellicht meer op dezelfde wijze gedood moeten worden. Er zijn trouwens artsen geraadpleegd die ervaring hadden met een dergelijke wijze van leven benemen. Het is dus niet het eerste geval dat zich in Nederland voordoet. We zijn verder weg dan we weleens denken. Het valt niet mee in Nederland, het valt zeer tegen. De directeur van het verpleeghuis is opgelucht. Hij heeft het gezegd: "Onze besluitvorming was zo zorgvuldig als maar mogelijk is. Er zijn tal van deskundigen, medici en ethici, geraadpleegd, alvorens is besloten tot levensbeëindiging". De NPV-directeur heeft twijfels over de zogenaamde zorgvuldige besluitvorming. Is het niet zo dat er deskundigen in de arm zijn genomen die pasten bij het beoogde doel? Ondertussen wordt verzuimd de principiële discussie te voeren of men het recht heeft over het leven van anderen te beschikken. Langzaam maar zeker dreigt een nieuwe macht te ontstaan: artsen kunnen in bepaalde gevallen beslissen om hun patiënt te laten sterven. Kwalijk is dat de regering de zaak heeft overgelaten aan de rechter en dat de rechter de beslissing aan de artsen heeft gelaten. Principieel gezien is het zo dat wij van het begin en van het einde van het leven moeten afblijven. Al kunnen wij iemand niet meer bereiken, de Heere kan dit wel. Heeft het gebeurde u getroffen? Heeft het u geschokt? Mag in het hart leven wat staat in Psalm 119 : 53: "Grote beroering heeft mij bevangen vanwege de goddelozen, die Uw wet verlaten"? De zaak Stinissen is een van de vele symptomen van massale Wetsverlating in ons vaderland. De mens wil zelf uitmaken wat hij doen en laten zal. In het algemeen gesproken geldt het dat de mens een afkeer van wetten en voorschriften heeft. Bovenal is hij een hater van de wet des Heeren en hij heeft er alles in mee die Wet te overtreden. Al openlijker en grover worden de geboden Gods overtreden. Er komt al meer een leven naar eigen wetten en naar eigen normen. Wetten en normen, die in strijd zijn met datgene wat Gods Woord ons voorhoudt. Hoe is onze houding onder dit alles? Hoe is onze reactie op deze kwalijke ontwikkeling? Denken of zeggen wij: er is niets aan te doen? Ik kan het toch niet tegenhouden. Voelen we ons machteloos? Of raken we er zelfs in zekere zin aan gewend? Het gevaar is groot dat we er niet meer van schrikken dat Gods geboden met de voeten worden getreden. Het kon weleens zo zijn dat er weinig van die beroering onder ons is te vinden, die de Psalmdichter mocht vertolken. Of mag het zo zijn dat al die gruwelijkheden en boosheden u tegen de borst stuiten. Dat het u smart tot in het diepst van uw hart? Mager heilige toorn zijn in uw binnenste vanwege al die Wetsschendingen? De dichter van Psalm 119 kende grote beroering

vanwege Wetsverlating. Grote beroering beving hem als hij dacht aan het schenden van de Wet des Heeren door de goddelozen. Hij beefde van ontzetting. Een heilige verontwaardiging en toorn rees op in zijn hart. Hij werd bevangen met grote beroering als hij dacht aan het verderf dat de goddelozen tegemoet snelden. De lankmoedigheid des Heeren is zeer groot. Zij wordt schandelijk misbruikt door Wetsverlaters. Zij gaan steeds verder, voort in de zonde. Eenmaal komt er een einde aan de betoning van Gods lankmoedigheid. Dan gaat de rechtvaardigheid Gods spreken. Bij het denken daaraan wordt de dichter door grote beroering bevangen. We denken aan de Psalmregels: "Hoe worden zij tot ieders schrik, vernield als in een ogenblik". Ook in onze tijd is de lankmoedigheid des Heeren groot. Ook nu wordt er van die lankmoedigheid misbruik gemaakt. Al drierster wordt Gods Wet verlaten. Maar eenmaal zal de rechtvaardigheid Gods schitteren. Wie daarbij wordt bepaald, wordt vervuld met ontzetting. Dat er onder ons meer smart gevoeld zou mogen worden bij de gedachte aan het deel der goddelozen in de poel des vuurs. Wat zijn er veel verlaters van Gods Wet in onze tijd. De massa leeft naar het goeddunken van het verdorven hart. Worden wij pijnlijk getroffen bij het waarnemen van deze ontstellende werkelijkheid? Bevangt grote beroering ons als wij denken aan het einde van zulke goddeloze Wetsvertreders? Laten we bij dit alles ook mogen bedenken dat het oordeel Gods niet alleen over grove verlaters en schenders van Gods Wetten komt. Van nature is ieder een vijand van de voorschriften die de Heere heeft gegeven in Zijn Woord. Ook nette, kerkelijke, Schriftgetrouwe, de oude beginselen toegedane Wetsverlaters zullen geoordeeld worden. Ook al doen zulken beter dan wereldlingen die op een grove wijze de zonde uitleven, in hun hart zijn zij van zichzelf echt niet beter. Bent u daaraan ontdekt geworden? Is u dit van harte leed geworden? Is er een hartelijke lust en liefde gewerkt in uw binnenste om naar al de geboden Gods te leven? Wie de Heere mag vrezen, heeft een hartelijke afkeer van de zonde gekregen. Ook een hartelijke lust om naar al de geboden Gods te leven. In beginsel mag gekend worden de liefde tot God, tot Zijn Wet, tot Zijn dienst en tot Zijn volk. Christus heeft voor hen de straf der overtredingen gedragen. Hij is naar Zijn ware menselijke natuur volkomen gehoorzaam geweest aan al de geboden Gods. Het was Zijn spijze te doen de wil Zijns Vaders. Wie de Heere mag vrezen, weet van die grote beroering vanwege de goddelozen, die de Wet Gods verlaten. De gruwelen en boosheden die bedreven worden, doen hen pijn in het hart. Bovenal gaan zij gebukt onder de overblijvende boosheden en gruwelen in het eigen hart en leven. Er wordt smart gevoeld bij de gedachte aan de eeuwige ondergang van de goddelozen in de poel des vuurs. Het is hun gebed dat er onder jong en oud bekeerd mogen worden door God tot God. "Grote beroering heeft mij bevangen vanwege de goddelozen, die Uw Wet verlaten". Heeft die beroering u ook bevangen?

Ds. A. van Heteren, Werkendam.

Ook dat was Urk

Een mooie titel is dit voor een boek van 545 bladzijden, dat handelt over geschiedenissen, verhalen en episodes uit het leven van voorouders van Urkers en van enkele meer op de voorgrond tredende Urkers. Het is geschreven door S. Baarssen, wijk 7 nr. 27, 8321 VL Urk, tel. 05277-1369.

De titel doet denken aan een belangrijk vijf-delig werk van dr. R.B. Evenhuis, dat getiteld is: *Ook dat was Amsterdam*. Het is een standaardwerk over de vierhonderdjarige geschiedenis van het protestantisme in Amsterdam. Dr. Evenhuis heeft de bronnen geraadpleegd en op deskundige wijze zijn werk geschreven. Het heeft daardoor blijvende historische waarde.

Mogelijk is Baarssen met dit boek bekend en heeft hij zo de titel voor zijn boek gekozen. Of hij is zelfstandig tot deze titel gekomen? We weten het niet. Maar hoe het ook zij, de titel zegt wel iets omtrent de inhoud van het boek. Het boek van Baarssen heeft wel een heel

ander karakter dan het boekwerk van dr. Evenhuis. Het bevat echter wel veel dat waard is voor onze nageslachten vastgelegd te worden.

We kregen het boek ter recensie. We schreven een korte recensie, die in dit nummer is opgenomen. De advertentie op de achterzijde van dit nummer nodigt ook uit om het boek te kopen en te lezen. De prijs is laag, maar wordt binnenkort belangrijk hoger. Daarom haaste men zich. Het moet bij de schrijver worden besteld.

Dat we in een afzonderlijk artikel ook nog melding van dit boek maken vindt mede zijn oorzaak in het feit, dat we zelf in onze jeugd op het eiland Urk hebben gewoond. We komen in het boek namen van mensen tegen die we persoonlijk hebben gekend. Er staan vele foto's in het boek, waarvan we moeten zeggen: ja, dat was Urk. Zo woonden de Urkers, in kleine huisjes, zo waren ze gekleed, de Urker mannen en vrouwen, in klederdracht. Zo was het in de twintiger jaren en daarvoor en nog een poos daarna. Nu is Urk geen eiland meer en in de loop der jaren is er veel veranderd. De schrijver ontruikt veel aan de vergetelheid. Er is meer over Urk geschreven, maar dit boek kan niet worden gemist. We zeggen het de schrijver na: ook dit was Urk.

Veel van wat Baarssen schrijft vond plaats toen Urk nog een eiland was. Urk had iets bekoorlijks. Het was het vaderland van de Urkers. We weten ervan dat botters met man en muis vergingen, dat er jonge weduwen waren, dat een jongeman, die in ondertrouw was, verdronk. Er werd armoede geleden en er was veel verdriet.

Bij storm uit het Noordwesten werd het water in de Zuiderzee hoog opgejaagd en overstroomde bijna het gehele eiland. Als het ging vriezen was de zee soms al heel gauw dicht en moest de verbinding met de wal door een ijsvlet worden onderhouden met het oog op de post en de aanvoer van levensmiddelen. Soms mochten passagiers mee, die op het eiland ingevroren waren en weer naar hun werk moesten. Dat overkwam mezelf in de winter van 1923-24. Zodoende maakte ik een tocht met een ijsvlet mee.

De schrijver kan goed vertellen. Dat willen we op de voorgrond plaatsen. Toch moeten we ook enkele opmerkingen maken. Baarssen is soms wel wat al te uitvoerig en er komen nogal eens herhalingen in het boek voor. Dat had kunnen worden voorkomen wanneer de opzet wat systematischer was geweest.

De schrijver heeft veel vastgelegd wat onder de Urkers voortleeft. En dat is heel wat. We lezen van barre tochten op zee, van angstige uren als iemand overboord slaat, als er dreiging van een schipbreuk is, van gewaagde tochten over het ijs en nog veel meer. We missen een verhaal omtrent de Geusau, zoals de Urkers de Kamper boot noemden, die meer dan eens dagenlang in het ijs vast bleef zitten, met passagiers aan boord. Vanaf het eiland kon het schip soms in de verte worden gezien. Was er ook niets te vertellen geweest omtrent het onderwijs, de visscherij, de mandenmakerij? Of is dat op andere wijze voor het nageslacht vastgelegd?

Het belangrijkste gedeelte van het boek vinden we de verhalen omtrent Jan Bakker. Deze was jarenlang ouderling in het Kristelijke Karkien. Hij verdronk in 1910. In 1916 kwamen mijn ouders op Urk wonen. Toen was een zoon van Bakker, ook een Jan, er ouderling. Kortgeleden ontmoetten we nog een achterkleinzoon van de verdronken Bakker, die nu in de kerkeraad zit.

De schrijver heeft veel uit het archief van de Chr. Geref. kerk overgenomen. Dat archief is in het bezit van de Oud Gereformeerden, als gevolg van een scheuring die enige jaren geleden plaats vond. We achten het een goede zaak, dat op deze wijze de gegevens weer beschikbaar zijn gekomen, die over de ontstaanstijd handelen.

Baarssen heeft vele verhalen over Bakker opgetekend. Daaruit blijkt wel dat hij grote achting op het eiland genoot. We kunnen er nog een kort verhaal aan toevoegen en wel het volgende. De latere Prof. Geels moest als student op het eiland preken. Onder het preken merkte hij dat Bakker met zijn ene

oog - hij had er maar één - hem aankeek en scherp luisterde. De jonge student vreesde dat Bakker straks zijn afkeuring over zijn preek zou uitspreken en dat kon hij wel begrijpen. Maar zijn bange vrees werd beschaamd. De Heere had juist die preek voor Bakker gebruikt om te vernieuwen het werk der genade dat Hij aan zijn ziel verheerlijkt had. Dat was zeer tot bemoediging van student Geels geweest.

Ook aan Hessel Snoek en zijn gezin besteedt de schrijver in zijn boek veel aandacht. Van Snoek is bekend dat hij fel tegen het gebruik van een orgel in de eredienst was. Hij schreef er zelfs een boekje over. Hij was een man die allerlei activiteiten ontplooië.

In het boek worden vele bekende namen genoemd. We denken nu met name aan Rieckelt Hoefnagel, Rieckelt van Naatjen, die jarenlang ouderling is geweest. Hij gaf ook catechetisch onderwijs. Het was een achtenswaardig man. Persoonlijk was ik daar ook een poos op de catechisatie, gelijk met Louwe Post, die enkele jaren ouder was. Deze verhuisde later naar Zaandam en daar kwam ik ook te wonen. Vele keren ben ik bij Louwe, die inmiddels getrouwd was, op bezoek geweest. Deze Louwe Post is een van de grootouders van onze dominee Hoefnagel. Vandaar ook, dat we dit vermelden.

In vroeger dagen waren er vele Urkers die goed konden spreken over de Waarheid. Ze waren welbespraakt en goed onderlegd. Er waren er ook onder die begiftigd waren met bijzondere genade en konden vertellen wat de Heere aan hun ziel gedaan had. In het boek van Baarssen komt dit naar voren.

Urk is geen eiland meer. De Urker bevolking is sterk uitgebreid. De Urkers zijn nog gehecht aan hun eigen woonplaats. Ze wonen nog het liefst op Urk. Men herkent het dorp niet meer. Er is welwaart gekomen. De klederdracht is nagenoeg verdwenen. De visserij op de Zuiderzee, nu het IJsselmeer, heeft geen betekenis, de Noordzeevervisserij heeft een hoge vlucht genomen. Op kerkelijk gebied is er ook veel veranderd. Maar over al deze dingen schrijft Baarssen niet. Dat is te begrijpen. Het ging om het verleden.

Het evangelie van vrije genade wordt nog op Urk gepredikt. Daar heeft de Heere nog mensen die door genade Hem vrezen. We hopen van harte dat het werk des Heeren mag doorgaan van geslacht tot geslacht.

B.

Voor de jeugd

Nehemia 91.

"Gij zijt die HEERE, de God, Die Abram hebt verkoren, en hem uit Ur der Chaldeen uitgevoerd, en Gij hebt zijn naam gesteld Abraham, en Gij hebt zijn hart getrouw bevonden voor Uw aangezicht....".

Neh. 9 : 7 v.v.

Beste jongelui!

Hier zijn we weer. We staan gereed om verder te gaan, namelijk door de geschiedenis ons verhaald, in het boek Nehemia. Ik reken er op dat jullie mee gaan. Daar is onderweg nog steeds veel te beleven.

We hoorden de laatste keer dat het volk samengekomen was op een boetedag en dat men bezig was om de HEERE groot te maken. Wie op een boetedag klein is voor God, kan niet anders doen dan God groot maken. Niet, alsof God niet groot zou zijn. Want God is groot. Doch het groot maken van God bestaat in het Hem loven en prijzen, boven alles uit.

Daar wordt in het zevende vers mee verder gegaan. Het is een voorrecht als men daarin mee mag gaan. Want het volk zegt hoe de HEERE in het verleden met hen gehandeld heeft. Abram was hun stamvader. Hij was van huis uit een afgodendienaar. Doch God had hem uitverkoren, om uit hem een apart volk te doen voortkomen. Uiteindelijk, opdat uit het volk ook de Messias zou geboren worden. Het zou verleidelijk zijn om hier breed over Abram te gaan spreken. Doch het gevaar is dan aanwezig, dat we de geschiedenis, in Nehemia verhaald, uit het oog zouden verliezen. Ik ga er daarom maar van uit, dat de geschiedenis van Abram jullie wel bekend zal zijn. Hij staat bekend niet alleen als de

stamvader van het volk Israël, maar ook als de vader der gelovigen.

Dat God hem had uitverkoren, is een wonder apart. De verkiezing, daar is al veel over geschreven. Wij hebben dat ook al eerder gedaan. Als er geen verkiezing was, zou er geen mens zalig kunnen worden. Dank zij het feit dat er een verkiezing is, kunnen jullie allemaal zalig worden. Laat ik het ten deze hierbij laten. Daar is natuurlijk niet mee gezegd, dat allen die dit lezen, ook metterdaad zalig zullen worden. Dat weet ik niet. God weet dat alleen. Ik zeg alleen dat elke lezer zalig "kan" worden, omdat er een verkiezing is. Want wie durft te zeggen dat hij/zij niet uitverkoren is? Dat weet niemand van te voren. De roeping is altijd om de voetsporen van Abraham te drukken, door namelijk in die God te geloven, Die Abram heeft geroepen. En dan moet natuurlijk het geloof in de werken tot openbaring komen. Want men kan zich er op beroepen, krachtens het verbond een "kind van Abraham" te zijn, terwijl men het toch niet is, omdat men de werken van Abraham niet doet. Zo wordt het door de Heere Jezus duidelijk gezegd. Laat een ieder daarop zijn eigen leven eens bekijken, opdat men zichzelf niet met een uiterlijke verbondsrelatie voor eeuwig zou bedriegen. Dit gevaar is er altijd geweest en dat zal er altijd blijven.

Van die Abram, die gezegd wordt uit Ur der Chaldeen geroepen te zijn, wordt ook gezegd dat God zijn naam veranderd heeft. Hij heette Abram en dat is geworden Abraham. Zijn eerste naam Abram, betekent: "verheven vader". Zijn nieuwe naam betekent "vader van vele volken", of: "vader van een grote menigte". Die naam werd hem gegeven toen hij nog geen kinderen had. God deed dit om daarmee te bevestigen dat Hij Zijn belofte, aan Abraham gegeven, ook na zou komen. Daar was de samengekomen menigte, op dat plein bij de Waterpoort, een bewijs van. Want dat waren allemaal kinderen van Abraham, kinderen van de vader der gelovigen. Dat wil echter niet zeggen dat al zijn nakomelingen ook echte gelovigen zijn geweest. Want dat laat ons de geschiedenis van het volk, uit Abraham gesproten, wel anders zien. Genade is geen erfgoed. Het is altijd een strikt persoonlijke zaak. Onthoudt dat ook!

Wat Abraham zelf betreft, God had zijn hart getrouw bevonden voor Zijn aangezicht. Dat wil heel eenvoudig zeggen dat God Abraham in de gaten had gehouden, en gezien had dat hij geloofde. Echt geloofde in de belofte van Hem, waardoor hij alleen het eeuwige leven zou kunnen deelachtig worden. Dat is de komst van de Messias, of tewel de Christus, Die nu gekomen is. Alleen door het geloof in Hem kon Abraham de zaligheid verkrijgen. Alleen door het geloof in Hem, kunnen ook wij de zaligheid verkrijgen.

Met Abraham had God een verbond gemaakt en hem beloofd dat Hij hem Kanaän tot een erfdeel zou geven. En niet alleen het land van de Kanaänieten, maar ook dat van de Hethieten, Ferizieten, Amorieten, Girgazieten en Jebusieten. Dat waren degenen die toen ter tijd in het "beloofde land" woonden. En, zegt men vervolgens, Gij hebt Uw woorden bevestigd, omdat Gij rechtvaardig zijt. Zo staat het in vers 8: Men moest belijden dat God een God is, waar men op aan kan. Hij had hen niet bedrogen. Want dat zou onrechtvaardig, niet eerlijk zijn geweest. Doch God is rechtvaardig. Dat was Hij niet alleen toen, doch dat is Hij nu nog. Want Hij is van eeuwigheid tot eeuwigheid Dezelfde. Je kunt op Hem aan. Niet alleen wat Zijn beloften betreft, maar ook wat Zijn bedreigingen betreft. Hij liegt nooit. Hij kan niet liegen. Liegen is bij God een onmogelijke zaak. Onthoudt dat ook maar goed. Wat Hij zegt, is altijd de waarheid. Daar kan Hij ook op aangesproken worden. "Gedenk aan het woord, gesproken tot Uw knecht". Ja, dat is een egel uit één van de vele rijke verzen van psalm 119. Die schiet mij zo maar te binnen. Mogelijk dat er onder de lezers zijn, waar dit geen vreemde taal voor is. Gelukkig als jullie daar iets van weten mogen.

Met grote stappen gaat men in de belijdenis

de geschiedenis door. Want als men over de roeping van Abraham heeft gesproken en over Gods verbond met hem, dan worden we in gedachten, in vers 9, verplaatst naar het verblijf van het volk in Egypte. Met een enkel woord wordt het gehele verkeer daar behandeld, terwijl dit een eeuwenlang verblijf geweest is. Want Egypte is het "dienst-huis". Daar verkeerde het volk in een ellendige staat. Zij werden zeer verdrukt. Het leek wel alsof de HEERE hen vergeten had. Dat Hij aan Zijn verbond met Abraham niet meer dacht. Doch dit was niet het geval. Want "Gij hebt de ellende onzer vaders aangezien, en Gij hebt hun geroep gehoord bij de Schelfzee". De ellende was zeer groot. Het was een zeer zware beproeving die het volk daar moest ondergaan. Doch de HEERE zorgde er voor dat het volk niet zou ondergaan. Dat kon niet. Dat mocht ook niet. Want stel dat dit gebeurd zou zijn, dan zou nooit de Zaligmaker geboren zijn. Dan was het voor elk mens wis en zeker verloren. Dan zou de duivel, die achter al het woeden van farao schuil ging, het hebben gewonnen. Dan zou de duivel machtiger geweest zijn dan God. Nu is het waar dat de duivel machtig is. Onderschat hem nooit. Doch vergeet ook niet dat God Almachtig is. Dat wil zeggen dat de duivel het altijd van God moet verliezen. Dit te geloven in deze tijd, is een geweldige zaak. Want het lijkt er nu toch ook op dat de duivel het winnen zal. Het getal van zijn aanhangers wordt steeds groter, en het getal van hen die de HEERE aanhangen, wordt steeds kleiner. Hoevelen zijn er niet, helaas, die wel de kerk zijn ingedragen, die het teken en zegel van Gods genadeverbond aan hun voorhoofd hebben gekregen, doch die later de kerk de rug toekeren. Dat zijn de zogenaamde kerkverlaters. Dat is een onderwerp waar zelfs boeken over geschreven worden. En als dat zo doorgaat, laat de vraag zich stellen, of er op de duur nog wel iets van de kerk zal overschieten.

Heb ten deze maar geen zorg. Want God houdt Zijn kerk in stand. Zo heeft Luther het in donkere dagen gezongen. En zo is het in deze donkere tijd nog het geval. Het laatste woord is nooit aan de vorst der duisternis, maar aan de HEERE, Die Zijn volk wel beproeft in Egypte, doch nooit om het in de beproeving te doen omkomen. Hij doet dit om het als gelouterd er te doen uitkomen.

Dat de HEERE de Sterkste is, is in Egypte duidelijk gebleken. Al de plagen waardoor de Egyptenaren zijn getroffen, zijn daar een duidelijk bewijs van. Soms moest farao dit zelfs erkennen. Doch als de plaag over was, verhardde hij zijn hart. Zo zijn er natuurlijk meer. Mogelijk denken jullie: Daar komt 'ie weer, met zo'n persoonlijke vraag, namelijk of wij ons hart ook niet verharden? Want dat kan, dat gebeurt zelfs heel dikwijls. Je kunt tegenslagen in je leven krijgen. Je kunt er uit geholpen worden. Beterschap beloven, om daarna toch weer je gang op de brede weg te vervolgen. Dat is natuurlijk een heel kwalijke zaak. Daarom moet ik er ook op wijzen. Ik roep daartoe Ps. 32: 5 in herinnering. Jullie weten toch wel wat daar staat? Als je het niet weet, moeten jullie het zelf maar eens opzoeken en goed lezen, zo nodig leren. Je kunt mij tenslotte ook niet alles laten doen. Weest ten deze actief. Als je doet wat je kunt, doet God wat je niet kunt. Zo heeft Augustinus het eens gezegd. Ik geloof dat daar veel waarheid in zit. Probeer het op alle manier. Dan komt de rest vanzelf wel. Want als je ontdekt dat je zelf niets kunt, dan krijg je God nodig, bij Wie alle dingen mogelijk zijn. Ik ga nu weer eindigen. De hartelijke groeten van jullie aller vriend,

Ds. H.C. van der Ent.

Boekbespreking

Ark boeken / VVHS-BKV

1.

Het gaat om uitgaven van de Vereniging tot verspreiding van de Heilige Schrift en de Bijbel Kiosk vereniging. We ontvingen een aantal van deze uitgaven ter bespreking. We moeten volstaan met enkele aantekeningen, die inzicht kunnen geven in onze beoordeling.

1. **Open Huis-serie**, bestaande uit zes boekjes van karton. Ze zijn bestemd voor kleine kinderen. De tekst is eenvoudig en kort. De boodschap komt slechts ten dele over. De titels zijn: De tent van Abraham, Samuël in de tempel, De timmermanswinkel, De herberg langs de weg, Het huis van Jairus en Welkom thuis! Het is af te keuren, dat in een der boekjes gesproken wordt van Heer Jezus en niet van Heere Jezus. Waar blijft zo de eerbied?

De boekjes kosten f 5,50 per deel.

2. **Jezus is geboren!** en: **Zij zagen de ster**, twee kartonboekjes met voorgedrukt figuurtjes, die uitgedrukt en uitgestald kunnen worden, met het uitgevouwen boekje als achtergrond. De tekst bij de tekeningen is kort. De tekeningen zijn modern, maar spreken wel aan. De prijs is f 6,95 per boekje.

3. **Mijn eigen gebedenboekjes**, vier in getal: voor elke dag, "Dank U, voor bijzonder dagen en voor het slapen gaan. De tekst is vertaald en bewerkt uit het Engels. De vierkleuren-illustraties zijn mooi. Er spreekt geen ernst en eerbied uit deze boekjes. Nergens vinden we in de boekjes vertolkt dat de kinderen een nieuw hart nodig hebben. Als voorbeeld van een gebed nemen we uit het boekje voor het slapen gaan het volgende over: "Het is donker, ik ga naar bed, Dank U God, voor de fijne dag".

Het formaat van de boekjes is 9 x 11½ cm. en de prijs f 3,- per deeltje. Bij aankoop van de vier deeltjes krijgt men een houder om de boekjes in te bewaren.

B.

Praktisch en Pastoraal

Deze serie wil op begrijpelijke wijze praktische voorlichting geven over levensvragen en -problemen.

Daartoe geeft zij in ieder deel een stuk feitelijke informatie, pastorale bezinning en praktische adviezen. De serie richt zich op een breed publiek binnen de gereformeerde gezindte, waaronder ambtsdragers, huisartsen, docenten enz.

De redactie wordt gevormd door G. van den Berg, directeur Nederlandse Patiënten Vereniging, ds. A. Elshout, vice-voorzitter Gereformeerd Psychiatrisch Ziekenhuis, ds. A.A. Teeuw, verpleeghuisarts en dr. J. van der Wal, directeur GLIAGG De Poort.

De serie verschijnt bij Uitgeverij J.J. Groen en Zoon te Leiden.

Er zijn al twee deeltjes verschenen, die elk f 17,50 kosten:

1. **Omgaan met dementie** door ds. W.H. van Kooten en ds. A.A. Teeuw.

Door de toenemende vergrijzing, -zo lezen we op de achterzijde van de omslag- worden steeds meer mensen geconfronteerd met dementie. In dit boek wordt op eenvoudige wijze uitgelegd wat dementie is, of het te genezen is, en hoe er mee om moet worden gegaan. Tevens wordt vanuit de Bijbel ingegaan op de moeilijke vragen rond het gedrag van demente mensen. Voor ambtsdragers bevat het boek bovendien praktische adviezen voor bijvoorbeeld huisbezoeken. Een verhelderend en tegelijk bezinnend boek voor iedereen die met dementie in aanraking komt.

2. **Suicide**, christelijke hulpverlening rond een levensprobleem door dr. J. van der Wal. Op de achterzijde van de omslag van dit boek lezen we het volgende: Door de toename van het aantal suïcidepogingen van de laatste jaren, komen steeds meer mensen met suïcide in aanraking. Velen weten echter niet hoe ze moeten reageren. Voor hen schreef dr. Van der Wal dit boek waarin hij op begrijpelijke wijze ingaat op de achtergronden van suïcidaal gedrag. Hij geeft praktische adviezen voor de omgang met suïcidale mensen en rouwende nabestaanden. Tevens werpt hij het licht van de Bijbel op dit levensprobleem. Een praktische handreiking voor iedereen die in aanraking komt met dit levensprobleem.

We behoeven hier niets aan toe te voegen en bevelen deze werkjes van harte aan.

B.

Ook dat was Urk door S. Baarssen, wijk 7 nr. 27, 8321 VL Urk, tel. 05277-1369. Uitgave in eigen beheer.

We willen dit boek van harte aanbevelen. Het is voor alle Urkers van belang, maar we vermoeden dat ook anderen graag dit boek in hun bezit willen hebben. We verwijzen voor onze beoordeling naar het artikel dat in dit nummer voorkomt en over dit boek gaat.

De prijs is voor een gebonden boek van 545 bladzijden bijzonder laag. Maar met ingang van 15 februari a.s. wordt deze met f 10,- verhoogd. Het is dus voor kopers van belang dat ze per omgaande het boek bestellen. De vele foto's verrijken de inhoud van het boek. Het zou goed geweest zijn, wanneer de schrijver als inleiding iets verteld had omtrent de eerste bewoners van de berg, zoals de bult genoemd wordt. Waar kwamen ze vandaan? Een kaart van het eiland zoals het vroeger was, zou de waarde verhoogd hebben. Maar men neme zelf het boek ter hand.

B.

Scheurmakers en Nieuwlichters

De laatste jaren verschijnen er vele boeken die gaan over de z.g. kleine kerkgeschiedenis. Deze is gericht op een bepaalde plaats of streek. In zulke werken worden we als het ware meegenomen naar het verleden en het gebied dat de volle aandacht vraagt. Het behoeft niet gezegd te worden dat zulke werken van blijvende waarde zijn.

Een poosje geleden verscheen er een werk onder bovenstaande titel van de hand van drs. L. Wüllschleger, Hervormd Predikant te 's-Gravenhage, dat we ook bij de kleine kerkgeschiedenis zouden kunnen indelen, maar dan moeten we er wel bij bedenken, dat het boek handelt over zaken die voor de hele kerk van die dagen en van later tijd van de grootste betekenis waren. De ondertitel van het boek zegt het: Over Remonstranten en Contra-Remonstranten te 's-Gravenhage (1618-1618). De strijd is beslist op de nationale synode te Dordrecht 1618/19. De kerk was in die dagen in groot gevaar. Wie zou de strijd winnen? De Remonstranten of de Contra-Remonstranten? Het leek erop dat de Remonstranten zegevierend uit de strijd zouden komen. Dat komt in dit boekje duidelijk naar voren. De Heere heeft echter over Zijn kerk gewaakt en dat kunnen we ook in dit boek lezen. De Dordtse Leerregels spreken van de overwinning van de Waarheid.

We willen enkele gedeelten uit het boek overnemen om onze lezers in te lichten. Dat kan nieuwsgierig maken om nader van dit boek kennis te willen nemen.

In het Woord vooraf begint de schrijver aldus:

"In dit boek gaat het over de strijd die aan het begin van de zeventiende eeuw gevoerd is tussen de Remonstranten en de Contra-Remonstranten in Den Haag. Daarom komen in de titel van dit boek tamelijk strijd bare benamingen voor: Scheurmakers en Nieuwlichters. Dominee Henricus Rosaeus, de voorman van de contra-remonstranten in Den Haag, duidde zijn tegenstanders vanaf de preekstoel aan als "nieuwigheid-drijvers" of "nieuwlichters". Dominee Johannes Uitenbogaert, de leider en organisator van de Remonstranten, reageerde daarop door de Contra-Remonstranten af te schilderen als "scheurmakers", omdat ze de eenheid van de kerk op het spel zetten voor hun principes. De titel van dit boek geeft dus iets weer van de sfeer, waarin de Haagse strijd rond de calvinistische predestinatieleer gestreden is."

In Hoofdstuk I, Inleiding zegt drs. Wüllschleger o.a.:

"In dit boek wordt de strijd tussen de Remonstranten en de Contra-Remonstranten in Den Haag beschreven. In het brandpunt van die strijd staan de Haagse predikanten Rosaeus en Uitenbogaert. Het hoofddoel bij de beschrijving van het Haagse conflict valt in de periode tussen 1612 en 1618. In die jaren is de eigenlijke strijd gestreden en beslist. De Haagse gebeurtenissen sporen met de landelijke strijd tussen de Remonstranten en de Contra-remonstranten. Daarom zal eerst ingegaan worden op de nationale

ontwikkelingen, zowel kerkelijk als politiek. Op die manier krijgen de Haagse gebeurtenissen relief."

Aan het slot van het tweede hoofdstuk lezen we het volgende:

In de volgende hoofdstukken (III tot en met VI) willen we in grote lijnen iets beschrijven van de verschillende conflicten, die hierboven aangeduid zijn. We kiezen daarbij voor een thematische behandeling van de onderwerpen. Steeds moet bedacht worden dat er raakvlakken zijn tussen de verschillende kwesties. Een thematisering betekent in dit geval dus ook een schematisering. Op deze manier kan er echter enig overzicht over ontwikkelingen komen, die - kerkelijk gezien - geleid hebben tot het samenroepen van de Dordtse Synode. Daarmee is dan het raamwerk gegeven van de gebeurtenissen in de Haagse gemeente, die in de hoofdstukken IX tot en met XI meer gedetailleerd worden beschreven. Achtereenvolgens zal het gaan over het dogmatische conflict rond de predestinatie; de strijd om de belijdenis; de verhouding tussen kerk en staat en de controverse in de nationale politiek".

Het was toen een zeer bewogen tijd, de tijd van het Twaalfjarig bestand. In kerkelijk opzicht ging het vóór of tegen de waarheid. Het zag er naar uit dat de leugen het zou winnen. Maar de Heere heeft uitkomst gegeven. De Heere heeft daar ook Prins Maurits voor willen gebruiken.

Het ziet er in onze dagen op allerlei gebied niet beter, maar eerder veel slechter uit. Maar laten we niet vergeten dat de Heere regeert en Zijn kerk in stand zal houden. Ook in onze dagen kan de Heere nog wonderen doen en uitkomsten geven. De geschiedenis is in dit opzicht leerzaam en ook daarom is het goed van zulke boeken kennis te nemen. Dit boek telt 141 bladzijden. Het is uitgegeven door J.J. Groen en Zoon te Leiden en het kost f 26,50.

B.

Harmonie van de laatste vier boeken van Mozes

Al jaren geleden begon uitgeverij De Groot Goudriaan-Kampen met het opnieuw uitgeven van de *Verklaring van de Bijbel* door Johannes Calvijn. Al meer dan dertig boeken zagen in deze serie het licht. Van sommige delen verscheen er al een 2e, 3e of 4e druk. Er zijn nog verschillende delen van deze verklaring, waarvan de verschijning in voorbereiding is. Het feit dat er grote vraag naar is zegt duidelijk dat er grote behoefte is aan deze verklaring. Velen maken er gebruik van. We zien deze verklaring ook nog wel eens in de boekenkast van een onderzoekende lezer. Dat doet goed. Vele verklaarders uit vroeger eeuwen zijn al lang vergten, zijn in elk geval veel minder bekend dan de verklaring van Calvijn, die vele jaren een gezaghebbende plaats in de kerk te Genève heeft ingenomen. En niet alleen te Genève maar ook elders sprak hij met gezag. Hij liet Gods Woord spreken. Dat heeft hij gedaan in al de jaren van zijn ambtelijke arbeid. Hij blijft na eeuwen nog spreken. Wat zegt Calvijn ervan? is een vraag die velen doet grijpen naar de commentaren enz. van deze hervormer.

We lezen op het titelblad van het boek dat voor ons ligt: *Verklaring van de Bijbel* door Johannes Calvijn, *Harmonie van de laatste vier boeken van Mozes*, derde deel, uit het Latijn vertaald door ds. J. van den Heuvel, em. pred. van de Ned. Herv. Kerk.

In deze Harmonie vlecht Calvijn als het ware de boeken Exodus tot en met Deuteronomium ineen. In deze bijbelboeken komen verschillende onderwerpen meer dan eens aan de orde. Door deze wijze van verklaren is het mogelijk een goed overzicht te verkrijgen van alles wat in deze boeken de volle aandacht vraagt.

Op dezelfde wijze heeft Calvijn ook de evangeliën Mattheüs, Markus en Lukas verklaard.

Bij dit derde deel van de Harmonie behoort een voorlopig tekstregister, waardoor gemakkelijk te vinden is waar Calvijn bepaalde teksten behandelt. Het vierde deel van de

Harmonie behoort bij de boeken die in voorbereiding zijn.

We mogen er de goede hand des Heeren in zien, dat Hij ons in de nagelaten werken van Calvijn ook een verklaring van Zijn Woord gegeven heeft door iemand die onderwezen was in het Koninkrijk Gods. Van deze verklaring kunnen we zeggen: neem en lees.

Voorzover we dat hebben nagegaan vertaalt ds. Van den Heuvel op een duidelijke wijze. Bij het nazien van de drukproeven is op bladzijde 5 iets over het hoofd gezien. Er staan namelijk tweemaal vlak na elkaar de woorden: "het verlies van anderen, rijkdommen opstapelen door ongeoorloofde kunstgrepen." Wellicht kunnen deze woorden bij een herdruk weggelaten worden, d.w.z. de tweede keer.

De uitgever zorgt voor een passend gewaad. Dit deel kost f 79.-.

B.

Vuurkooltjes door drs. I.A. Kole. Uitgeverij De Groot Goudriaan-Kampen.

Dit boekje bevat 26 korte bijdragen, om over na te denken, die eerder verschenen zijn in het jeugdblad "Daniel". Elke bijdrage laat zich apart lezen. De aanleiding voor elke bijdrage was verschillend: je leest iets dat indruk maakt, je hoort iemand iets zeggen wat je meeneemt, je spreekt in pastoraal verband met mensen in grenssituaties, die opmerkingen maken, die blijvend indruk maken, je bent teleurgesteld door een reactie: hoe is het mogelijk dat....?

Bij elk stukje wordt naar een bijbelgedeelte verwezen. De bedoeling is dat dat gedeelte wordt gelezen en dat men er over gaat nadenken. De bijdragen zijn vooral voor jeugdigen bestemd, maar ook ouderen kunnen hun winst met dit boekje doen. Het formaat is zo, dat men het gemakkelijk mee kan nemen om onderweg in een rustig ogenblik aandacht te schenken aan wat de schrijver zegt.

Het boekje telt 32 bladzijden en kost f 9,90.

B.

Uit het leven van Titus Klose 4.

Klose zette zijn muts af en begon aldus: "De reden van mijn komst zal u, eerwaarde leraar, zeer verwonderen. Maar u kunt daarover niet meer verwonderd zijn dan ikzelf. Vanmorgen nog zou ik het voor de grootste onzinnigheid verklaard hebben, als iemand mij verzekerd had, dat ik deze avond en dan nog wel met zulk een doel, u in uw woning een bezoek zou brengen. Ik geloof niet, dat ik u behoefte te zeggen wie ik ben. Mijn naam is, helaas! in de omgeving genoeg bekend. En toch moet ik u thans zeggen wat ik ben, want aan u ben ik verplicht dat het eerst met mijn mond te vertellen. Ik ben, waarde leraar" - en hier werd de stem van Klose door aandoeningen en tranen zo bewogen, dat hij een ogenblik ophield met spreken, en toen vervolgde hij - "ik ben een groot zondaar, ja, de grootste der zondaren. Ziedaar alles wat ik van mijzelf zeggen kan. Ik ben dit van mijn jeugd af geweest, maar het is eerst sedert heden, dat ik het zelf inzide en gevoel en het voor anderen belijd.

Ik had het plan gesmeed vanmorgen met mijn kameraden - och, vergeef mij deze snoodheid - naar uw kerk te gaan om u in het werk des Heeren te verhinderen. Maar God heeft met storm en onweder voor u gestreden, zodat mijn metgezellen mij niet hebben kunnen helpen en ik er alleen op ben afgegaan. En dáár, zoals mijn ziel het nu met verwondering gewaar wordt, dáár wilde God mij alleen hebben, opdat er niets in de weg zou zijn om het werk des duivels in mij te verstoren. Ik heb u horen bidden en prediken en God heeft uw woord gebruikt als een hamer om de rots van mijn hart te verbrijzelen.

Eerwaarde heer, ik ben diep bedroefd over mezelf. Gij hebt mij de afgrond getoond, aan welks rand ik sta. Ik zie, dat mijn ziel op het punt staat om reddeloos verloren te gaan en dat ik een almachtig en rechtvaardig God

getergd heb, Die mij van mijn jeugd af met louter zegeningen beweldadigd heeft. Dat-smart mij zeer. Och, dat ik niet verloren mocht gaan, maar behouden worden. Gij hebt deze dag in uw preek meermalen gezegd, dat de Heere ook in uw verderf geen lust had, dat Hij ook mij, verloren zondaar, wil behouden, dat Jezus Christus in de wereld is gekomen om op te zoeken en zalig te maken dat verloren is. O, dat is heerlijk, dat is groot! Maar.... het is mij te groot. Ik kan het niet bevatten. Ik durf het niet geloven! Och, ook dat bedroeft mij zeer. Ik heb troost nodig en daarom kom ik tot u. Heb medelijden met een arm, verloren zondaar, en zo gij een goed woord voor mij hebt, och, onthoud dat mij niet."

Een stroom van tranen smoordde de laatste woorden van de diep ontroerde jongeman. Maar, hij was niet de enige die daar zat te wenen. Ook de leraar en zijn echtgenote weenden met hem en zaten diep bewogen neder en hadden enige ogenblikken nodig om er zich van te overtuigen, dat het werkelijk waarheid en geen droom was wat ze op dit ogenblik meemaakten.

Tenslotte ontlastte de predikantsvrouw haar gemoed in dankzegging tot God, Die de blinden leidt langs een weg die zij niet geweten hebben.

Toen begon de leraar met Klose een gesprek, waarin hij hem met wijsheid zoveel van de kostelijke spijzen van het eeuwige leven aanbood als deze nu nodig had. Het gesprek duurde tot diep in de nacht. Want hoe vermoeid de predikant ook van de arbeid des daags was, de Heilige Geest vernieuwde zijn krachten nu.

Toen tenslotte het gesprek afgebroken werd nam Klose dankbaar het aanbod aan om die nacht onder het gastvrije dak van de leraar uit te rusten.

Nadat Klose naar zijn kamer was gegaan, nam de predikantsvrouw haar man bij de hand. Ze keek hem aan met ogen die van vreugde straalden.

"Ik begrijp je, lieve vrouw", sprak haar man, "de Heere beschaamt mij op een wijze die ik nooit vergeten zal. Maar ik wil Hem loven, Die Zich over mijn zwakheid ontfermd heeft. Het was mijn hoogmoed, die van Hem een teken begeerde en Hij heeft mij een teken gegeven, waarover het ganse land verbaasd zal staan. Maar nu ik het ontvangen heb, gevoel ik me diep vernederd. Ik heb nu geleerd te geloven en niet te willen zien. Wat zal ik anders doen dan mezelf te vernederen in het stof, opdat ik Hem groot moge maken aan Wien alléén de ere toekomt! Loof de Heere en al wat in mij is Zijn heilige Naam!" De volgende dag bleef Klose nog bij de predikant. Daarna bezocht hij hem dagelijks. Hij had nog een zware strijd met zijn vroegere vrienden te strijden. Die verklaarden hem eerst voor krankzinnig. Daarop begonnen ze hem als een dweper te verachten. Eindelijk lieten ze hem als een verachte links liggen. De Heere gaf hem kracht om deze strijd standvastig te strijden.

Zijn verandering bracht ook in zijn maatschappelijke positie zo'n verandering teweeg, dat de meeste wegen die vroeger voor hem openstonden, nu voor hem gesloten werden. Daartegenover stond dat de begeerte om in de dingen van Gods Koninkrijk bezig te zijn zo toenam, dat hij een onweerstaanbare begeerte in zich voelde ontwaken om het Woord des kruises, waarin hij zelf behoudenis had gevonden als een andere Paulus ook aan anderen te verkondigen.

Zijn vader in Christus, de vrome Annear, was hem gaarne behulpzaam om tot de vervulling van deze wens te komen.

Onder de zendelingen die in het begin van de vorige eeuw vanuit Engeland tot de heidenen zijn gezonden, is Titus Klose, eens de wilde jager van Stamfoxe Hill, stellig een van de beroemdste en in zijn arbeid een van de meest gezegende geweest.

Hij ging de eeuwige rust in op 10 juni 1833.

We hebben het bovenstaande verhaal over genomen uit een oud boekje, dat we van een kind des Heeren ontvingen, die het met

instemming gelezen had. Wie de schrijver van dit boekje is geweest weten we niet. Zijn bedoeling is wel duidelijk. Hij schrijft aan het slot, dat deze man die als een tweede Saulus dreiging en moord blies, door een wonder van Almachtige genade werd wedergeboren tot een nederig en ootmoedig discipel van de Heere Jezus. Daarin is te zien hoe vrijmachtig God de Heere werkt.

B.

Tot onze diepe droefheid nam de Heere plotseling uit ons midden weg mijn geliefde en zorgzame man, onze lieve vader en grootvader

TEUNIS VAN DIEREN

Ridder in de Orde van Oranje Nassau

op de leeftijd van 70 jaar.

Middelharnis:

J. van Dieren-Esselink

T.C. van Dieren

A. van Dieren-Verhage

Teus-Jan

Taco

Mirjam

Alike

Renate

Stolwijk:

C.A. van Dieren

L.C. van Dieren-Noordergraaf

Middelharnis:

A.A. Verhage-van Dieren

M. Verhage

Pieter

Annemarie

25 januari 1990.

Kon. Julianaweg 33, 3241 XB Middelharnis.

De begrafenis heeft plaats gehad op dinsdag 30 januari op de algemene begraafplaats te Middelharnis.

Met grote verslagenheid berichten wij u dat de HEERE geheel onverwacht uit het midden der gemeente wegnam onze mede-amtsbroeder

TEUNIS VAN DIEREN

op de leeftijd van 70 jaar.

Wij gedenken met ontroering en dankbaarheid de arbeid die hij gedurende meer dan 36 jaren als diaken ten behoeve van de gemeente mocht verrichten.

Vrijwel de gehele periode was hij tevens scriba van de kerkeraad.

De HEERE trooste zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen. De eeuwige God zij hun een woning, en van onder eeuwige armen.

De kerkeraad van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Middelharnis.

Namens deze,

ds. A. Baars, voorzitter.

W. Villerius, 2e voorzitter.

Middelharnis, 25 januari 1990.

GENEESKRACHTIGE KRUIDEN

o.a. aambeien, spataderen, verhoogde bloeddruk, vernauwde bloedvaten, laxeer, ischias, borst en hoest, hoofdpijn, migraine, vermagering enz.

Kuur voor een maand f. 15.- incl. verz.kosten.

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetstraat 5 - 2011 WL Haarlem

Telefoon 023 - 312882, b.g.g. 023 - 324606

VERSCHEENEN:

"OOK DAT WAS URK"

door S. Baarssen Sr.

Geschiedenissen, verhalen en episoden uit het leven van onze voorouders en van enkele meer op de voorgrond tredende personen.

Het boek telt 542 pagina's en is verlucht met 138 foto's, voor het merendeel van oud-Urk, het voormalige eiland in de Zuiderzee, waar onder enkele tekeningen en reproducties van de bekende Urker amateurschilder Steven Ras.

Uiteraard geeft de schrijver in een 31-tal hoofdstukken de vroegere situaties weer vanaf het midden van de vorige eeuw tot aan de oorlogsdagen van de Tweede Wereldoorlog.

Eén verhaal speelt zich af tijdens de winter van 1784 op '85. Het is het verhaal over een barre tocht van twee flinke 17-jarige jongens die met een klein bootje door een baaierd van ijsduinen en opgestoven sneeuw een klein schippersgezin van een in het ijs beknelde vaartuigje helpen.

In hoofdstuk I worden de wonderlijke lotgevallen van een in zijn dagen bekende en door velen gemaakte eenvoudige visser afgebeeld.

Opmerkelijke gebeurtenissen, verhalen van bijzondere Godsberoepenissen, gebedsgenezingen, etc. komen aan de orde.

Gezien de omvang en de vele uitzonderlijke foto's is de prijs zo laag mogelijk gehouden.

Tot 15 februari geldt nog de prijs van f 39,50.

Daarna moet f 10.- meer worden berekend.

GOMARUSSCHOOL

voor MAVO en HAVO

Grote Haarsekade 121 - Tel. 01830-23899
4205 NA Gorinchem.

AANMELDING LEERLINGEN

Tot D.V. 15 MAART kunnen er leerlingen aangemeld worden voor de cursus 1990-1991 voor het brugjaar en/of havo 4.

De aanmelding voor het brugjaar kan plaats hebben via de directeur van de basisschool, de aanmelding voor havo 4 via de schooldekaan, of rechtstreeks aan de school.

Bij rechtstreekse aanmelding wordt u informatie en een aanmeldingsformulier toegestuurd.

Inlichtingen worden verstrekt door de directeur, de heer C.P. Huissen, Wijnkoperstraat 199, 4204 HC Gorinchem, tel. 01830-30761 en de adjunct-directeuren, de heren J. Visser, Groot Veldsweer 31, 3371 CA H'veld-Giesendam, tel. 01846-14437 en G.M. den Haan, Burnellaan 8, 4143 ED Leerdam, tel. 03451-18684.

AANMELDING LEERLINGEN

SCHOLENGEMEENSCHAP
PLACIUS

voor reformatisch
lager beroepsonderwijs

Voor het schooljaar 1990-1991 kunnen vanaf heden leerlingen worden aangemeld. Onze scholengemeenschap bestaat uit de volgende schooltypen:

LTO - ITO - LHNO - IHNO - LEAO

en heeft de volgende afdelingen:

Bouwtechniek:

timmeren

schilderen

metstelen*

Elektrotechniek

Mechanische techniek

Motorvoertuigtechniek

Verzorging

Textiele werkvormen

Kantoorpraktijk

Verkooppraktijk

* De start van deze differentiatie is nog niet zeker.

Aanmelding kan plaatsvinden:

- Voor het brugjaar via de directeur van de school voor basisonderwijs of (voortgezet) speciaal onderwijs;

- Voor de andere leerjaren rechtstreeks bij de schooladministratie:
Carnissensingel 20, Postbus 55094, 3008 EB Rotterdam, tel. 010 - 4801422.

Op verzoek worden aanmeldingsformulieren en de nodige informatie toegezonden.

Sluitingstermijn van de aanmelding:

1 maart 1990.

TEXEL bungalows, sta-caravans, volledig pension: 02220-18391 voor folder of inlichtingen

vakantiecentrum
De Verrassing

Westkapelle TE HUUR

vacantiehuis en luxe sta-caravans op zeer mooi en rustig plekje op boerderij dichtbij het strand, tel. 01187-1441.

BIJBEL nodig?

De GBS levert uit voorraad betaalbare Bijbels in de vertrouwde Statenvertaling. In de loop van de jaren hebben wij steeds nieuwe uitvoeringen in ons leveringspakket opgenomen. Aan de kwaliteit van het papier en het bindwerk is veel zorg besteed.

Huisbijbels

kunnen wij leveren vanaf **f 57,50**
en **Zakbijbels** vanaf **f 42,50**

Vraag uw boekhandel naar onze uitgaven. Een catalogus met al onze uitgaven kunt u portvrij aanvragen bij:

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNUMMER 18, 3300 WB DORDRECHT

KIND IN NOOD!

Help kinderen door
financiële adoptie

40.- per maand

Zij zijn dan gegarandeerd van • Voedsel en kleding in de huidige noodsituatie
• Onderwijs om straks op eigen benen te kunnen staan • Ontvangst van de bijbelse boodschap die tot eeuwige zegen kan zijn. Informatie wordt op aanvraag toegezonden.

**WOORD
& DAAD**

Stichting Reformatorische
Hulpactie Woord en Daad
Postbus 560
4200 AN Gorinchem

Voor een paar dagen of langer gezelligheid en sfeer, naar het dorpje Kesteren gelegen in de mooie Betuwe bekend om zijn landelijke omgeving ± 3 km van Rhenen.

PENSION

"DE-PEEL"

waar het gewoon goed is.

Fam. Knuivers, Boven-eindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren.
Tel. 08886 - 1687.